

Серховець Валерій Миколайович
студент гр. ФФмз-11, ФФО, ЗУНУ, м. Тернопіль
Науковий керівник: к.е.н. Квасниця О. В.

ОСОБЛИВОСТІ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ

Бюджетна система України складається з двох ланок – Державного бюджету України і місцевих бюджетів, тобто є централізована ланка, яка представляє державні фінанси та децентралізована, котра уособлює саме місцеві фінанси [1]. Місцеві фінанси призначені виключно на вирішення питань та завдань місцевого самоврядування і слугують для задоволення потреб населення, що проживає в окремо визначеній громаді.

Зважаючи на те, що існують принципові відмінності між бюджетною політикою держави та місцевих органів влади, слід відзначити, що формування бюджетної політики на рівні органів місцевого самоврядування відбувається згідно певних принципів, серед яких принцип прозорості, еквівалентності, результативності, інші.

Цільовим спрямуванням місцевої бюджетної політики є максимізація фінансових ресурсів, завдяки яким втілюється забезпечення стабільності економіки на місцевому рівні, соціальний захист відповідних груп населення, забезпечується максимальний рівень ефективності витрат, тощо. У функціональному контексті бюджетна політика місцевих рад включає в себе трансфертну політику, політику видатків, політику управління борговою частиною місцевих бюджетів та політику доходів.

Стратегічне завдання бюджетної політики на місцевому рівні полягає у забезпеченні сталого розвитку і формування економіко-фінансового потенціалу виокремленого регіону, відповідно до визначених владою пріоритетів. Реалізація стратегічних завдань бюджетної політики відбувається через втілення короткотермінових цілей – тактики бюджетної політики.

Г. Возняк розглядає бюджетну політику регіонального рівня як сукупність бюджетних механізмів – окремих видів бюджетних взаємозв'язків та відносин, інструментів, форм, які використовуються з метою забезпечення регіонального розвитку [2, с. 59]. Бюджетні механізми поділяються на наступні:

- механізми формування бюджетних ресурсів;
- механізми розподілу бюджетних ресурсів;
- механізми регулювання міжбюджетних відносин;
- механізми управління бюджетним дефіцитом та боргом.

Бюджетні механізми також класифікуються за змістом:

а) методи – метод бюджетного планування, метод цільового призначення, метод нормування, метод спостереження та аналізу бюджетного процесу, регулюючі доходи, бюджетні позики та покриття розривів, тощо;

б) інструменти – податкові ставки, нормативи, відсоткові ставки за позиками, обов'язкові збори та платежі, міжбюджетні трансферти, бюджетні

асигнування, бюджетні призначення, бюджетні зобов'язання, бюджетний розпис, бюджетне призначення, бюджетне нормування, інші;

в) форми – податкова і неподаткова мобілізація доходів, офіційні трансферти, бюджетне кредитування, бюджетне інвестування, бюджетне субсидіювання, бюджетне резервування, бюджетне дотування, тощо;

г) стимули – податкові пільги для фізичних та юридичних осіб, фінансова допомога, бюджетні кредити, списання заборгованості за податками, податкові канікули, відтермінування за сплатою податків.

До основних цілей бюджетної політики на місцевому рівні відносяться:

1. формування фінансової основи територіальних громад та органів місцевого самоврядування;

2. зменшення рівня залежності місцевих бюджетів від державного бюджету;

3. максимізація надходжень до місцевих бюджетів шляхом використання власних джерел;

4. збільшення рівня ефективності видатків місцевих бюджетів;

5. збільшення обсягів залучення ресурсів серед яких провідну роль займають інвестиційні джерела.

6. досягнення максимальної ефективності діяльності Державного фонду регіонального розвитку.

Бюджетна політика органів місцевого самоврядування відзначається також функціональними ознаками, до яких варто віднести наступні:

– Стимулюючі функції. Серед них забезпечення необхідного рівня інвестиційного клімату в регіоні, рівня економічного розвитку, розвиток місцевого бізнесу, тощо.

– Регулюючі функції. Вони полягають у визначенні рівня розподілу коштів бюджету для підтримки визначеного рівня соціальних стандартів, а також загального розвитку фінансового потенціалу громад.

– Контролюючі функції. До них відносять мінімізацію нецільового використання бюджетних коштів.

– Превентивна функція. Відображається в запобіганні виникнення негативних тенденцій при формуванні та розподілі бюджетних коштів.

Нормативно-правове обґрунтування регіональної бюджетної політики та повноважень місцевих органів влади у контексті фінансових відносин має істотне історичне підґрунтя. Відправною точкою на сучасному етапі слід вважати прийняття Всесвітньою асоціацією місцевого самоврядування спільно з Інтернаціональною спілкою місцевих влад Всесвітньої декларації місцевого самоврядування, що відбулось у вересні 1985 року. В ній були визначені основні принципи формування місцевих фінансів. Цього ж року країни-члени Ради Європи уклали Європейську хартію про місцеве самоврядування. Серед основних її положень були наведені загальні принципи формування та організаційних засад місцевого самоврядування, а також положення щодо принципів розподілу фінансових ресурсів регіонів.

До цих принципів відносяться наступні: а) пропорційне відношення наданих місцевому самоврядуванню повноважень до власних фінансових коштів; б) введення механізмів фінансового вирівнювання з метою захисту більш вразливих органів місцевого самоврядування; в) більша частина бюджету формується саме за рахунок коштів місцевих бюджетів; г) субсидії з державного бюджету не мають впливати на політику місцевого самоврядування; д) доступ до ринку позичкового капіталу зі сторони органів місцевого самоврядування.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 8.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Возняк Г. В. Бюджетна політика розвитку регіонів України: сучасна парадигма та орієнтири подальших реформ: монографія / НАН України. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», 2016. 520 с.